

Ny Tid

Den finlandssvenska vänstertidningen

Ett sammansatt gäng. Koreograf Arja Tiili längst bak och Subfraugruppen fr v Sonja Ahlfors och Joanna Wingren från Finland, Lotten Roos från Sverige och Ida Løken från Norge.

Fenomenet Subfrau är tillbaka

Subfrau är den nordiska drag-teatergruppen som utmanar vår syn på män, kvinnor, identitet och var vi hör hemma egentligen.

Efter mitt samtal med tjejerna i nordiska teatergruppen Subfrau kom jag på mig själv med att studera hur män och kvinnor betar sig olika, i affären, på bussen och på stan.

Män har blicken längre bak i huvudet än kvinnorna. De är inte så tillgängliga, utan har mer överblick liksom, förklarar Lotten Roos, en av subfruarna från Sverige.

Subfrau är alltså en teatergrupp bestående av åtta tjejer som blev till 2001 i samband med en workshop med performancekonstnären och dragkängartisten Diane Torr. De var då alla på sitt fjärde och sista år på Teaterhögskolan i Helsingfors, och arbetade under tre veckor med att transformeras till män.

Många nya frågeställningar kom upp i och med förvandlingen, och eftersom det var så roligt ville de fortsätta med temat drag och cross-dressing.

Tjejerna i Subfrau kommer från Finland, Sverige, Norge och Island och undersöker bland annat identitet, gränser, makt, sexualitet samt leker med stereotyperna vi har om män och kvinnor. Det handlar mycket om hur vi tar plats, eller inte gör det.

REAKTIONER FRÅN MÄN

I början av sin verksamhet strävade Subfrau-tjejerna efter att verkligen passera som män. Men efterhand har det blivit mindre viktigt och

idag använder de sig av sina erfarenheter att spela män också i kvinnliga roller. Att laborera med rollerna skapar nya frågor och funderingar och ofta kan människor både känna igen sig och bli upprörda.

Fortfarande får vi förvånansvärt mycket reaktioner, speciellt av män. De protesterar emot att män skulle vara så som vi presenterar dem. Det är ett enormt fokus på just vad som är äkta eller överdrivet och om vi skulle passera som män, säger Subfrau-gänget. Folk är helt enkelt inte vana vid dragkings. Reaktionerna är fler i Finland än i Sverige. Men även där är det främst i storstäderna som folk är öppna för att vi blandar olika uttrycksätt, berättar de.

Tillsammans har gruppen satt upp fyra föreställningar. Just nu repeteras deras största satsning hittills, *The Subfrau Acts*, som fyra av de åtta tjejerna gör tillsammans med två koreografer, finska Arja Tiili och ryske Sasha Pepelyaev, båda kända inom danskonsten.

Vi kontaktade två koreografer, en man och en kvinna, som främst skulle arbeta med att upplösa könsrollerna på scenen, säger Joanna Wingren.

Subfrautjejerna tycker nämligen att teaterkonsten är ganska gammaldags i sin könsrollsuppfattning, och vill bidra med att omskapa rollerna. Koreografen Arja Tiili, som

skapar första akten "Stay with me" med Subfrau jobbar dramaturgiskt mer utifrån dans än teater. Hon utgår ofta ifrån text och sång och jobbar med fragment och episoder snarare än att skapa en helhet.

Det som är intressant med dragtemat är att man jobbar kring temat identitet och hur man bygger identitet, säger Arja Tiili. Och Subfrau är väldigt mångsidiga. Alla bidrar med olika saker. Till exempel har Lotten blivit DJ inför föreställningen och Ida Løken har lärt sig spela saxofon, säger Arja Tiili.

Det är väldigt roligt att vara DJ. Det ger faktiskt en känsla av makt, berättar Lotten.

TEMATVILLINGAR

De två akterna i *The Subfrau Acts* har gemensamt tema, men koreograferna jobbar var och en för sig med gruppen. Inför arbetet med Tiili har Subfrau gjort olika textövningar, till exempel skrev de ett brev till sig själva som 15-åringar och gjorde en rap-sekvens. Några valde att kombinera de två.

Dessa övningar blir sedan grunden för första akten som även rullerar med nutida kulturfenomen som märkestrogenhet. I akten har märket D'Frau en väldigt framträdande, på gränsen till tvångsmässig, roll i Subfrau-gruppens medvetande. Den andra akten, Sasha Pepelya-

evs "Papier maché" börjar repeteras inom kort. Även den handlar om genus, makt och identitet.

Vi tycker det är uppfriskande att jobba med två människor som inte gjort drag förut och som inte har något bagage på det viset. De bidrar med nya perspektiv och fräscha vindar, säger Subfrau.

The Subfrau Acts sägs innehålla väldigt många lager så att var och en kan ta till sig det de behöver.

Den passar alla som fyllt 12 eller 13, tycker Lotten Roos. Man kan känna igen sig oberoende om man är man eller kvinna. Kom och bli förvirrad!

Det kommande året ska gruppen uppträda med den nya föreställningen och även med tidigare verk, som föreställningen *This is not my body* som de helt och hållet gjort själva. Den har blivit något av en signaturföreställning och finns alltid på repertoaren.

Sannolikt kommer nästa pjäs att handla om våldtäkt och sexuella trakasserier. Detta eftersom vi i repetitionen till *The Subfrau Acts* förstod att det är ett stort och viktigt ämne, som kräver sin egen pjäs, säger Subfrau.

DRAG WORKSHOPS

Subfrau har också workshops och håller föreläsningar kring temat drag och könsroller. Intresset har varit stort.

Vi har hjälpt till att transformera grupper av kvinnor till män. Då börjar man med det rent praktiska och ser vilken slags man som skulle passa kvinnans personlighet. Sedan går man vidare till kroppsspråk och beteende. Man måste börja med ytan, med stereotyperna för att kunna komma till de mer subtila nivåerna, berättar tjejerna i Subfrau. En av deltagarna i vår workshop sa att hon framförallt lärt sig mycket om sig själv som kvinna.

Joanna Wingren säger att även de i Subfrau-gruppen genomgått en ordentlig process under årens lopp.

Man blir medveten om hur man betar sig. Jag frågade mig till exempel varför jag böjer mig i en diskussion, varför ler jag och skrattar för att ursäktas mig själv och varför titrar jag ner när jag möter en man på gatan, säger Joanna.

Tjejerna i Subfrau är överens om att valmöjligheterna blir fler när man blir medveten om vilka egenskaper och myter som kopplas till ens kön.

Jag är oerhört glad att få vara del av Subfrau. Det är som ett andningshål för mig, säger Joanna Wingren och de andra instämmer.

text & foto: Susanna Mäntysaari

The Subfrau Acts har premiär den 15 april på Dianascenen i Helsingfors. Mer om Subfrau finner du på www.subfrau.com.